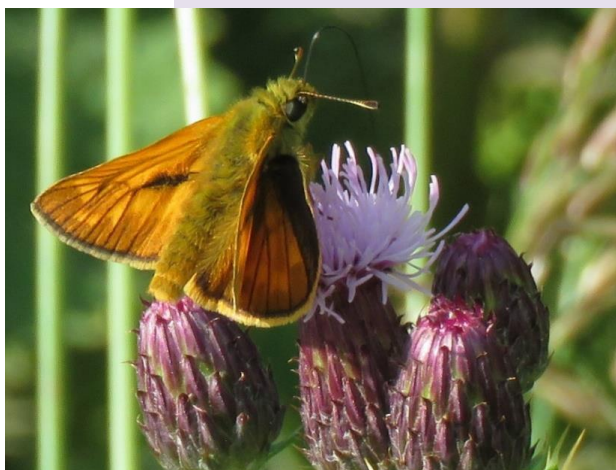

Jaarverslag Vlinders en Libellen

Inhoud

In memoriam Henk Bunjes (1941 – 2019).....	4
TERUGBLIK.....	5
Werkgroepactiviteiten	5
Weersomstandigheden	7
Opzet jaarverslag.....	7
DAGVLINDERS.....	8
LIBELLEN	12
MACRONACHTVLINDERS.....	16

In memoriam Henk Bunjes (1941 – 2019)

publieksexkursie
(foto: Frank van Gessele)

nachtvangst
(foto: Marion Zondervan)

veldwerk
(foto: Yolanda ten Thije)

Op 17 oktober werden we opgeschrikt door een triest bericht, Henk was plotseling overleden. Hij was onlosmakelijk verbonden met onze werkgroep, als inspirator en onuitputtelijke bron van kennis.

Zijn passie voor vlinders begon al in zijn Amsterdamse jeugd, toen hij vlinders ging verzamelen. Tegenwoordig is dat 'not done' maar in die tijd ontbrak nog de huidige mogelijkheid van de digitale fotografie. Zijn werkzame leven bracht hem naar de regio Rotterdam en hij ging in Oud-Beijerland wonen. Hij werd lid van het HWL en in 1990 was hij (samen met Janus Verkerk) initiator van de Vlinderwerkgroep, in 2003 werden er libellen aan toegevoegd. Hij was 23 jaar coördinator van de werkgroep en beheerde 30 jaar de waarnemingendatabase, tot zijn plotselinge dood hier een abrupt einde aan maakte. Henk deelde zijn passie voor vlinders graag en op vele manieren: hij zette cursussen op, gaf lezingen, organiseerde excursies en schreef stukjes voor de krant. Het jaarverslag illustreerde hij met vele grafieken en tabellen, waarmee hij een uniek beeld heeft achtergelaten van de vlinderstand in de Hoeksche Waard vanaf 1990. Hij voelde zich ook betrokken bij het terreinbeheer: de ontdekking van de 1^e populatie Sint-jansvlinder in de Hoeksche Waard (in een bloemrijk grasland in 2010) was voor Henk het bewijs dat het natuurlijke beheer van het HWL succesvol is.

Sint-jansvlinder
(foto: Henk Bunjes)

TERUGBLIK

Het jaar 2019 zat vol verrassingen.

Zoals elk jaar waren er winnaars en verliezers: de Koninginnenpage bereikte een nieuw record terwijl de Argusvinder verder terugviel. Bij de trekvlinders had de Distelvlinder een topjaar en de Luzernevlinders lieten weer het vertrouwde beeld zien: alleen de Oranje luzernevlinder bereikte ons eiland.

Ook bij de libellen waren er winnaars en verliezers: de Bruine winterjuffer werd weer gezien en de Glassnijder zakte behoorlijk in aantal terug.

De soortenlijst van de Hoeksche Waard werd verder uitgebreid door een aantal bijzondere waarnemingen:

Rita van den Bos ontdekte een kleine populatie van het Groot dikkopje en ze vond de 1^e Bruine korenbout in de Hoeksche Waard, Esther Linnartz zag een Zadellibel en meerdere waarnemers zagen het Scheefbloemwitje en de Grote Vos.

Tijdens nachtvangsten werden 4 soorten macronachtvlinders voor de 1^e keer in de Hoeksche Waard waargenomen: Drievlekspanner, Klein avondrood, Tandjesuil en Kadeni-stofuil.

Werkgroepactiviteiten

Er waren 5 dagexcursies naar terreinen in de Hoeksche Waard.

Dagexcursie	Terrein	Bijzonderheden
30 april	Esscheplaat	Landkaartje, rups Grote wintervlinder
20 mei	Locatie 7A + 7B	Sintjansvlinder (alleen rupsen + cocons)
29 mei	Locatie 8	Sintjansvlinder (alleen rupsen + cocon)
1 juli	Kuipersveer	Kleine roodoogjuffer
22 juli	Locatie 7A + 7B	Sintjansvlinder

Bij sommige excursies moesten enige obstakels worden overwonnen. In het bos van de Esscheplaat waren veel bomen omgewaaid, hierdoor was de loopvlonder op meerdere plaatsen kapot en/of versperd geraakt. Op Kuipersveer was de oeverrand deels afgesloten vanwege oeverafslag.

Esscheplaat
(foto: Marion Zondervan)

Kuipersveer
(foto: Marion Zondervan)

Er waren 5 nachtvangsten op het laken + lichtval (+ smeer op 6 september).

Nachtvangst	Terrein	Vangst	Bijzonderheden
10 mei	Klein Profijt	10 macro, 0 micro	langs de oever van de Oude Maas : 1 rups Groot-hoefbladboorder
31 mei	Heemtuin, Piershil	18 macro, 7 micro	Lindepijlstaart, Sleedoorndwergspanner
5 juli	Het Groene Veld, 's-Gravendeel	40 macro, 31 micro	Lindepijlstaart, Populierenpijlstaart, Witvlekbosrankspanner, Geelbruine rietboorder
2 augustus	Trekdambos, 's-Gravendeel	20 macro, 13 micro	Drievlekspanner
6 september	Klein Profijt, publieksexcursie	24 macro, 3 micro	Zwart weeskind, Rood weeskind, Gepijlde micro-uil

Bij de publieksexcursie 'Nachtvinders kijken' op 6 september was het regenachtig, er waren er 4 deelnemers.

Er werd een minicursus 'Dagvlinders voor beginners' gegeven door Henk Bunjes en Marion Zondervan, op 25 juli (theorie) en 3 augustus (excursie Mijl-en Nieuwlandse Bos). Er waren 20 deelnemers.

Op de Esscheplaat werd een soortgerichte monitoringroute gelopen voor het landelijke meetnet Libellen (Glassnijderroute door Kees van den Berg). Voor Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer werden routes gelopen in de terreinen Tiengemeten, Tiendgorzen, Esscheplaat, Oudeland van Strijen en de Drom (door Henk Bunjes, Rita van den Bos, Wilma Kapoen en Marion Zondervan). De resultaten zijn in afzonderlijke rapportages vastgelegd, deze zijn beschikbaar in de bibliotheek van Klein Profijt.

In 2019 is een 4-jarig onderzoek gestart door de Universiteit van Amsterdam (in EU-verband) naar de bijdrage van ingezaaide akkerranden op een verduurzaming van de landbouw (en dan met name de rol van insecten daarbij). Rita van den Bos, Yolanda ten Thije, Wilson Westdijk, Bob Wiggers en Marion Zondervan deden hiervoor veldwerk.

*ingezaaide bloemenrand bij een akker
(foto: Marion Zondervan)*

In het winterseizoen waren er 3 werkgroepavonden in Klein Profijt met als doel kennisverdieping en uitwisseling van ervaringen.

Weersomstandigheden

In 2019 was het warm en zeer zonnig, met een gemiddelde temperatuur van 11,2 °C was dit het zesde warme jaar op rij. Het was dit jaar vrij droog, met landelijk gemiddeld 783 millimeter neerslag (normaal is 847 millimeter). De lente was zacht en de zomer zeer warm met twee hittegolven: van 22 t/m 27 juli en van 23 t/m 28 augustus. De herfst was vrij zacht, vrij zonnig en nat. *(bron: KNMI)*

Opzet jaarverslag

Na het overlijden van Henk Bunjes heeft onze werkgroep besloten om Waarneming.nl te gaan gebruiken als waarnemingendatabase. Het jaarverslag heeft hiermee een andere opzet gekregen.

De basis voor ons jaarverslag is het 'Overzicht waargenomen soorten' uit Waarneming.nl, met hierin alleen de goedgekeurde waarnemingen. Soorten met de status Zeldzaam of Zeer zeldzaam worden door Waarneming.nl op dit overzicht rood weergegeven. Deze worden besproken in de hoofdstukken Dagvlinders en Libellen, evenals soorten die op een andere manier bijzonder zijn voor de Hoeksche Waard.

Verspreidingskaartjes en vliegtijdendiagram van elke soort zijn voortaan online opvraagbaar in Waarneming.nl (wees er wel op bedacht dat in voorgaande jaren niet alle waarnemingen in Waarneming.nl werden ingevoerd).

Het 'Overzicht waargenomen soorten' van de macronachtvlinders is niet in het jaarverslag opgenomen (dit zou 6 pagina's in beslag nemen, het is opvraagbaar op Waarneming.nl). In het hoofdstuk Macronachtvlinders wordt aandacht besteed aan waarnemingen van soorten met de status Zeldzaam of Zeer zeldzaam en aan waarnemingen van soorten die op een andere manier bijzonder zijn voor de Hoeksche Waard.

De verspreidingskaartjes bij de soortbespreking van dagvlinders, libellen en macronachtvlinders zijn overgenomen van Waarneming.nl of Vlindernet. De foto's bij de soortbespreking zijn afkomstig van Waarneming.nl en gemaakt door diverse waarnemers (onder elke foto staat de fotograaf, datum en locatie vermeld).

Waarnemers

Dit jaarverslag kon worden samengesteld dankzij iedereen die de moeite nam om waarnemingen in te voeren op Waarneming.nl. Behalve vanuit onze werkgroep (door Kees van den Berg, Rita van den Bos, Henk Bunjes, Nicole Gardenier, Wilma Kapoen, Ton Schilperoord, Yolanda ten Thije, Wilson Westdijk, Bob Wiggers, Marion Zondervan) waren er bijdragen vanuit de Vogelwerkgroep (o.a. Han Benard, Dick van Houwelingen, Gert Huijzers, Menno Korbijn, Guido Lafeber, Arie van der Linden), de Plantenwerkgroep (o.a. Nelleke en Arjo van Dijk, Len Koorevaar), Esther Linnartz en andere natuurliefhebbers.

Bedankt allemaal!

DAGVLINDERS

Er werden 27 soorten dagvlinders gezien.

Hieronder de totaalijst met alle goedgekeurde waarnemingen in Waarneming.nl, in volgorde van het hoogste aantal exemplaren (*kolom #* = aantal exemplaren, *kolom aantal* = aantal waarnemingen).

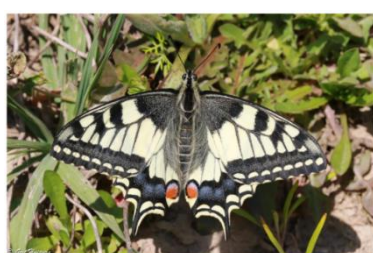
soort	↕	vroegste datum	↕	aantal	↕	#	▼	laatste datum	↕
Distelvlinder - <i>Vanessa cardui</i>		2019-05-03		630		3.802		2019-10-14	
Bruin zandoogje - <i>Maniola jurtina</i>		2019-06-09		312		3.788		2019-08-31	
Atalanta - <i>Vanessa atalanta</i>		2019-02-23		714		3.110		2019-11-24	
Klein koolwitje - <i>Pieris rapae</i>		2019-03-21		522		2.841		2019-10-13	
Hooibeestje - <i>Coenonympha pamphilus</i>		2019-04-26		301		1.182		2019-09-20	
Icarusblauwtje - <i>Polyommatus icarus</i>		2019-04-23		246		1.085		2019-09-30	
Dagpauwoog - <i>Aglais io</i>		2019-02-14		403		869		2019-12-15	
Zwartsprietdikkopje - <i>Thymelicus lineola</i>		2019-06-29		115		822		2019-08-30	
Bont zandoogje - <i>Pararge aegeria</i>		2019-04-05		345		796		2019-10-26	
Oranje zandoogje - <i>Pyronia tithonus</i>		2019-07-03		99		714		2019-08-22	
Bruin blauwtje - <i>Aricia agestis</i>		2019-04-23		137		491		2019-09-18	
Oranje luzernevlinder - <i>Colias crocea</i>		2019-06-16		287		476		2019-11-06	
Klein geaderd witje - <i>Pieris napi</i>		2019-03-22		216		431		2019-10-08	
Groot koolwitje - <i>Pieris brassicae</i>		2019-04-07		197		423		2019-09-30	
Koninginnenpage - <i>Papilio machaon</i>		2019-04-10		139		322		2019-09-19	
Landkaartje - <i>Araschnia levana</i>		2019-04-18		167		295		2019-09-21	
Gehakkelde aurelia - <i>Polygonia c-album</i>		2019-02-25		190		248		2019-10-17	
Kleine vos - <i>Aglais urticae</i>		2019-02-05		156		215		2019-10-29	
Citroenvlinder - <i>Gonepteryx rhamni</i>		2019-02-24		140		164		2019-10-13	
Kleine vuurvlinder - <i>Lycaena phlaeas</i>		2019-04-11		78		103		2019-10-29	
Boomblauwtje - <i>Celastrina argiolus</i>		2019-04-01		80		101		2019-09-21	
Argusvlinder - <i>Lasiommata megera</i>		2019-05-05		43		63		2019-09-21	
Oranjetipje - <i>Anthocharis cardamines</i>		2019-04-07		37		42		2019-05-18	
Scheefbloemwitje - <i>Pieris mannii</i>		2019-08-01		6		7		2019-09-21	
Groot dikkopje - <i>Ochlodes sylvanus</i>		2019-06-11		4		5		2019-08-30	
Grote vos - <i>Nymphalis polychloros</i>		2019-02-27		5		5		2019-07-16	
Keizersmantel - <i>Argynnis paphia</i>		2019-08-06		1		1		2019-08-06	

Koninginnenpage (*Papilio Machaon*)

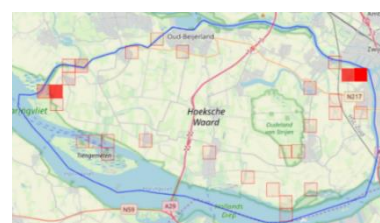
Er werden 322 exemplaren geteld: een nieuw recordaantal. De vlinders werden in de hele Hoeksche Waard gezien, er waren 2 hotspots: de Leenheerengorzenpolder en de Gorsdijk.

In de Leenheerengorzenpolder hadden de maai-aanwijzingen van Gert Huijzers resultaat, een aantal poppen heeft succesvol overwinterd en op 10 april werd er de 1^e Koninginnenpage gezien. In de zomer was er weer sprake van flinke aantallen: Gert Huijzers telde 15 exemplaren op 11 juli. Op de venkel werden in september weer rupsen gemeld, hopelijk levert dit volgend jaar weer een nieuwe generatie op.

Op de Gorsdijk bij 's-Gravendeel zaaide het Waterschap vorig jaar na de dijkversterking een zaadmengsel in met wilde plantensoorten. Dit mengsel bevatte ook Wilde peen en dat trok veel Koninginnenpages. Op 21 juli telde Arie van der Linden langs de dijk maar liefst 21 exemplaren.

Koninginnenpage - *Papilio machaon* (imago) Fotowaardering
2019-04-10 Goudswaard - Leenheerengorzenpolder © Gert Huijzers

Scheefbloemwitje (*Pieris mannii*)

Het Scheefbloemwitje bereikte dit jaar ons eiland, er waren enkele tuinwaarnemingen van deze soort die zich de laatste jaren in hoog tempo door Nederland verspreid.

De 1^e waarneming in de Hoeksche Waard kwam van Guido Lafeber, op 1 augustus zat er een exemplaar in zijn tuin in Mijnsheerenland. Daarna zag hij nog 2 keer een Scheefbloemwitje in Mijnsheerenland (op 7 en 9 augustus).

In Nieuw-Beijerland waren 2 tuinwaarnemingen (Marion Zondervan: 1 exemplaar op 29 augustus en Han Benard: 1 exemplaar op 21 september).

Bijna alle exemplaren waren vrouwtjes, alleen de laatste waarneming betrof een mannetje. Vooral het mannetje lijkt erg veel op het Klein koolwitje dus het wordt in 2020 goed opletten!

Scheefbloemwitje - *Pieris mannii* (imago) Fotowaardering
2019-08-29 Nieuw Beijerland © Marion Zondervan

Volgens de soortenlijst werden er 7 exemplaren waargenomen, maar nadat we op een werkgroepavond constateerden dat er op één foto een Groot koolwitje staat (2 exemplaren op 8 augustus) gaan we uit van 5 exemplaren.

Groot dikkopje (*Ochlodes sylvanus*)

Vorig jaar was er de sensationele vondst door Rita van den Bos van enkele Groot dikkopjes langs de Spuidijk. Dit jaar kwam er een bijzonder vervolg: Rita ontdekte op dezelfde locatie 4 exemplaren. Met deze kleine populatie is de soort na 18 jaar weer terug als standvlinder.

Groot dikkopje - *Ochlodes sylvanus* (♀ imago) Fotowaardering
2019-06-11 Oud-Beijerland - Polder Nieuw-Beijerland-noord © Rita van den Bos: 1 / 1 > X

Dit buitendijkse grasland herbergt meer leuke soorten: Rita zag er dit jaar ook de Tengere grasjuffer, het is een nieuwe vindplaats voor dit mooie juffertje.

Tengere grasjuffer - *Zethenia pumilio* (♀ imago) Fotowaardering
2019-07-24 Nieuw-Beijerland - Polder Nieuw Piershil-noord © Rita van den Bos: 1 / 1 > X

Grote vos (*Nymphalis polychloros*)

De Grote vos is in Nederland een zeldzame zwerver, die overwintert als volwassen vlinder. Zo kon het gebeuren dat in februari alle vlinderaars abrupt uit hun winterslaap werden gewekt door een melding van Sander Elzerman: op 27 februari zag hij een zonnende Grote vos op een boomstam in Maasdam.

Er volgde nog 1 exemplaar: Menno Korbijn ontdekte op 16 juli een Grote vos in het Moricaanse bos bij Strijen.

Grote vos - *Nymphalis polychloros* (imago) Fotowaardering
2019-02-27 Maasdam © Sander Elzerman < 1 / 1 > X

Volgens de soortenlijst werden er 5 exemplaren waargenomen, het exemplaar dat Menno Korbijn ontdekte is ook nog door 3 andere waarnemers bewonderd en ingevoerd in Waarneming.nl.

Keizersmantel (*Argynnis paphia*)

Han Benard zag op 6 augustus 1 exemplaar in zijn tuin in Nieuw-Beijerland.

Het is de enige parelmoervlinder die op ons eiland werd gemeld.

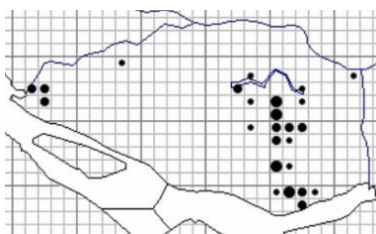

Keizersmantel - *Argynnis paphia* (onbekend) Fotowaardering
2019-08-06 Nieuw-Beijerland © Han Benard < 1 / 1 > X

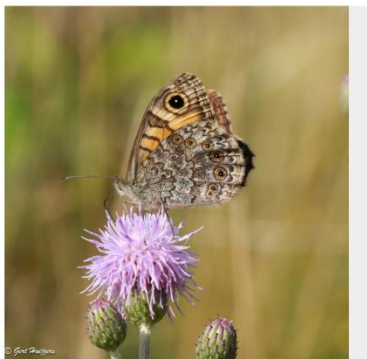
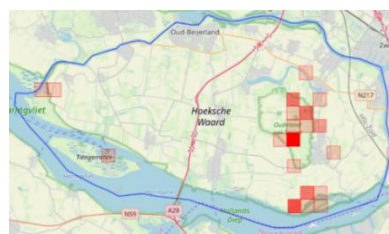
Argusvlinder (*Lasiommata megera*)

Het aantal locaties nam verder af, dit jaar waren er geen waarnemingen in de kilometerhokken aan de westkant van het Oudeland van Strijen.

verspreidingskaartje 2018

verspreidingskaartje 2019

Argusvlinder - *Lasiommata megera* (imago) Fotowaardering
2019-07-24 Goudswaard - Polder Oude Korendijk © Gert Huijzen

Ook de aantallen waren laag, er werden 63 exemplaren gemeld. Hiermee staat 2019 in het rijtje van eerdere dieptepunten:

2011 : 77 exemplaren

2006 : 43 exemplaren

LIBELLEN

Er werden 29 soorten libellen gezien.

Hieronder de totaalijst met alle goedgekeurde waarnemingen in Waarneming.nl, in volgorde van het hoogste aantal exemplaren (*kolom #* = aantal exemplaren, *kolom aantal* = aantal waarnemingen).

soort	vroegste datum	aantal	#	laatste datum
Lantaarntje - <i>Ischnura elegans</i>	2019-04-21	156	9.698	2019-09-22
Paardenbijter - <i>Aeshna mixta</i>	2019-07-12	85	385	2019-10-27
Gewone oeverlibel - <i>Orthetrum cancellatum</i>	2019-05-14	115	322	2019-09-09
Variabele waterjuffer - <i>Coenagrion pulchellum</i>	2019-04-20	46	230	2019-07-03
Bloedrode heidelibel - <i>Sympetrum sanguineum</i>	2019-06-22	62	216	2019-09-22
Kleine roodoogjuffer - <i>Erythromma viridulum</i>	2019-06-11	25	135	2019-08-30
Bruinrode heidelibel - <i>Sympetrum striolatum</i>	2019-07-09	25	105	2019-11-10
Vroege glazenmaker - <i>Aeshna isocetes</i>	2019-05-14	55	99	2019-08-04
Grote roodoogjuffer - <i>Erythromma najas</i>	2019-05-07	18	84	2019-08-11
Grote keizerlibel - <i>Anax imperator</i>	2019-06-01	44	69	2019-09-09
Platbuik - <i>Libellula depressa</i>	2019-05-05	42	60	2019-07-05
Steenrode heidelibel - <i>Sympetrum vulgatum</i>	2019-07-05	23	54	2019-09-23
Houtpantserjuffer - <i>Chalcolestes viridis</i>	2019-07-11	25	50	2019-09-24
Glassnijder - <i>Brachytron pratense</i>	2019-04-21	22	24	2019-06-11
Vuurjuffer - <i>Pyrrosoma nymphula</i>	2019-04-19	16	23	2019-06-05
Azuurwaterjuffer - <i>Coenagrion puella</i>	2019-05-05	17	22	2019-07-02
Zwervende heidelibel - <i>Sympetrum fonscolombii</i>	2019-06-03	14	22	2019-09-25
Rivierrombout - <i>Gomphus flavipes</i>	2019-06-17	11	13	2019-08-03
Blauwe glazenmaker - <i>Aeshna cyanea</i>	2019-07-14	11	11	2019-09-30
Tengere grasjuffer - <i>Ischnura pumilio</i>	2019-05-18	5	5	2019-07-27
Bruine glazenmaker - <i>Aeshna grandis</i>	2019-08-04	4	4	2019-09-15
Watersnuffel - <i>Enallagma cyathigerum</i>	2019-07-12	3	3	2019-08-05
Vuurlibel - <i>Crocothemis erythraea</i>	2019-07-04	3	3	2019-07-22
Weidebeekjuffer - <i>Calopteryx splendens</i>	2019-06-05	2	2	2019-07-24
Bruine winterjuffer - <i>Sympecma fusca</i>	2019-08-20	2	2	2019-08-31
Viervlek - <i>Libellula quadrimaculata</i>	2019-05-25	2	2	2019-06-02
Zadellibel - <i>Anax ephippiger</i>	2019-06-17	1	1	2019-06-17
Smaragdlibel - <i>Cordulia aenea</i>	2019-06-27	1	1	2019-06-27
Bruine korenbout - <i>Libellula fulva</i>	2019-05-22	1	1	2019-05-22

NB. **Glassnijder** (*Brachytron pratense*) : het werkelijke totaal aantal is **43 exemplaren**.

De tellingen van de soortgerichte monitoringroute op de Esscheplaat (19 exemplaren) worden separaat doorgegeven aan het landelijke meetnet en niet ingevoerd op Waarneming.nl.

Rivierrombout (*Gomphus flavipes*)

De meeste waarnemingen waren langs de Oude Maas (Kuipersveer) maar er werden ook 2 exemplaren gezien langs het Spui door Martin Prins.

En Sander van der Linde meldde een bijzondere vondst van zijn buurman: 2 larvenhuidjes op de Sasseplaat. De Rivierrombout heeft zich dus verder uitgebreid en ook het Hollands Diep bereikt.

Rivierrombout - *Gomphus flavipes* (2 larvenhuidjes) Fotowaardering
2019-06-25 Strijensas - Sasseplaat © Sander van der Linde < 1 / 1 > X

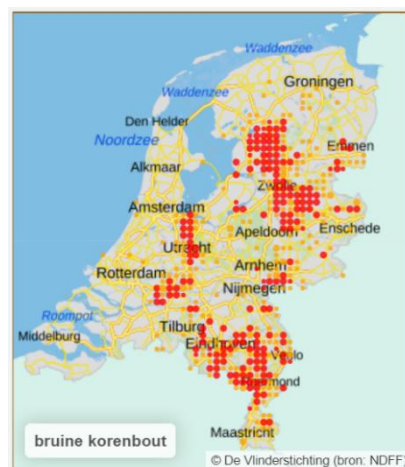
Bruine korenbout (*Libellula fulva*)

Rita van den Bos ontdekte op 22 mei de 1^e Bruine korenbout in de Hoeksche Waard. Ze zag de libel in een natuurterreintje aan de Tweede Kruisweg, waarvan het beheer wordt uitgevoerd door het HWL.

Landelijk is het een vrij algemene soort, maar schaars in het westen van ons land en dat maakt deze waarneming extra bijzonder. Het was een vrouwtje dus we hopen op voortplanting.

Bruine korenbout - *Libellula fulva* (imago) Fotowaardering
2019-05-22 Strijen - Polder Nieuw-Bonaventura - zuidwest © Rita van den Bos < 1 / 1 > X

2000 - 2015

Zadellibel (*Anax ephippiger*)

Dit jaar was er in Nederland een uitzonderlijke invasie van Zadellibellen, het is een zuidelijke soort die trekgedrag vertoont maar ons land zelden bereikt.

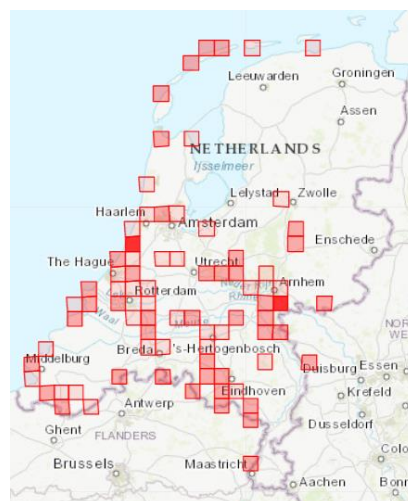
(foto: Libellennet)

Esther Linnartz zag op Kuipersveer het enige exemplaar in de Hoeksche waard. De patrouillerende libel kwam niet scherp op de foto, maar de beschrijving van de kenmerken was onmiskenbaar.

verspreidingskaartje Zadellibel periode 2015-2018

verspreidingskaartje Zadellibel in 2019

Bruine winterjuffer (*Sympecma fusca*)

Landelijk een vrij algemene soort, hoofdzakelijk op de zandgronden en in de duinen. In de Hoeksche Waard wordt deze juffer slechts sporadisch waargenomen, eerdere waarnemingen dateren uit 2004 (Esscheplaat, 1 ex.) en 2014 (Kuipersveer, 2 ex). Misschien moeten we wat beter uitkijken naar dit onopvallende juffertje.

Arie den Tuinder en Sander Elzerman zagen beide 1 exemplaar, respectievelijk op 20 en 31 augustus.

Bruine winterjuffer - *Sympecma fusca* (Imago) Foto:waardering
2019-08-20 Nieuwenijs (ZH) - Eenrichtingspolder west © arie den tuinder

Glassnijder (*Brachytron pratense*)

De Glassnijder wordt nog steeds verspreid over de Hoeksche Waard waargenomen, maar dit jaar werden er op de Esscheplaat opvallend weinig exemplaren gezien.

Kees van den Berg loopt op de Esscheplaat een route voor het Landelijke meetnet en telde dit jaar 19 exemplaren. Daarmee scoort 2019 slecht ten opzichte van voorgaande jaren.

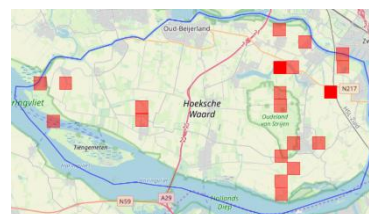
soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
glassnijder	38	80	31	19	29	27	43	39	49	19

Bron: Landelijk meetnet – Glassnijderroute Esscheplaat

Op Waarneming.nl werd dit jaar geen enkele Glassnijder gemeld op de Esscheplaat (in 2018 waren dit nog 18 exemplaren). Mogelijk hebben opeenvolgende droge zomers hier hun tol geëist. De larven van Glassnijders overwinteren 2 of 3 keer (vaker dan andere glazenmakers) en kunnen slecht tegen verdroging.

Glassnijder - *Brachytron pratense* (imago) Fotowaardering
2019-05-22 Strijen - Polder Nieuw-Bonaventura - zuidwest © Rita vert de B&B

MACRONACHTVLINDERS

Er werden 179 soorten macronachtvlinders waargenomen.

De nachtvangsten van de werkgroep waren verspreid over natuurterreinen door de Hoeksche Waard. Daarnaast waren een aantal nachtvlinderaars actief met tuinvangsten.

De soortenlijst van macronachtvlinders van de Hoeksche Waard werd dit jaar met 4 soorten uitgebreid: Drievlekspanner, Tandjesuil, Kadeni-stofuil en Klein avondrood.

Drievlekspanner (*Stegania trimaculata*)

1e waarneming in de Hoeksche Waard

Een vrij zeldzame soort die vooral in het zuidoosten van ons land voorkomt en zich naar het westen uitbreidt. Er waren dit jaar 2 waarnemingen: op 2 juni zat er 1 exemplaar in de lichtval van Nicole Gardenier (Numansdorp) en op 2 augustus kwam er 1 exemplaar op het laken tijdens de nachtvangst in het Trekdambos.

Maar de vlinder bereikte de Hoeksche Waard al eerder: Ton Schilperoord fotografeerde op 7 september 2018 een beschadigde vlinder bij zijn lichtval, dit bleek bij nadere bestudering een Drievlekspanner (1 exemplaar, Nieuw-Beijerland).

Drievlekspanner - *Stegania trimaculata* (imago) Fotowaarder
2019-06-02 Numansdorp © Nicole Gardenier < 1 / 1 > X

Kadeni-stofuil (*Caradrina kadenii*)

1e waarneming in de Hoeksche Waard

Een zeldzame trekvlinder die vanuit het zuiden ons land binnenkomt. In 2006 bereikte de vlinder voor de 1^e keer Nederland en sindsdien zijn er elk jaar waarnemingen (vooral in Zeeland en Limburg). Op 5 september zat er 1 exemplaar in de lichtval van Ton Schilperoord (Nieuw-Beijerland).

Kadeni-stofuil - *Caradrina kadenii* (imago) Fotowaarder
2019-09-05 Nieuw-Beijerland © Ton Schilperoord < 1 / 1 > X

Tandjesuil (*Sideridis turbida*)

Een vrij zeldzame soort die vooral in de duinen voorkomt. Er waren 2 waarnemingen in de Hoeksche Waard: op 27 juni zat er 1 exemplaar in de lichtval van Ton Schilperoord (Nieuw-Beijerland) en op 23 augustus meldde Dick van Houwelingen 1 exemplaar op het laken in Strijen.

1e waarneming in de Hoeksche Waard

Tandjesuil - *Sideridis turbida* (imago) Fotowaardering
2019-06-27 Nieuw-Beijerland © Ton Schilperoord < 1 / 1 > X

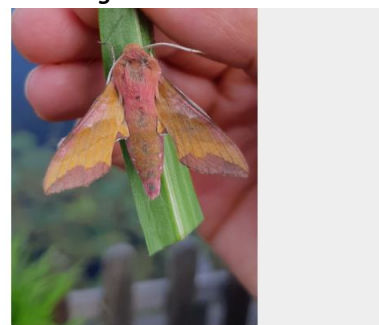
Pijlstaarten

Er werden 9 soorten gezien: Windepijlstaart, Doodshoofdv�inder, Ligusterpijlstaart, Lindepijlstaart, Pauwoogpijlstaart, Populierenpijlstaart, Kolibrievlinder, Groot avondrood en Klein avondrood.

Klein avondrood (*Deilephila porcellus*)

Een algemene soort in de duinen en lokaal aanwezig op de zandgronden. Op 2 juni zat er 1 exemplaar bij de lichtval van Nicole Gardenier (Numansdorp).

1e waarneming in de Hoeksche Waard

Klein avondrood - *Deilephila porcellus* (imago)
2019-06-02 Numansdorp © Nicole Gardenier

Kolibrievlinder (*Macroglossum stellatarum*)

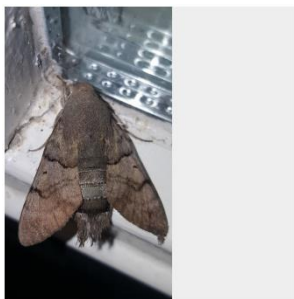
Deze algemene trekvlinder had een goed jaar (78 exemplaren) en werd overal op ons eiland gezien.

Windepijlstaart (*Agrius convolvuli*)

Een vrij zeldzame trekvlinder die af en toe de Hoeksche Waard bereikt. Er werden 2 exemplaren gezien: Wilson Westdijk zag 1 exemplaar langs de Oude Maas en er werd 1 exemplaar gemeld op Tiengemeten.

Doodshoofdv�inder (*Acherontia atropos*)

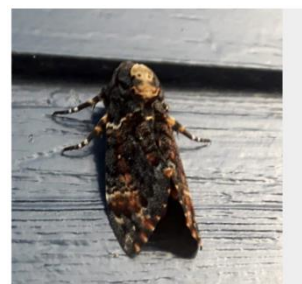
Een zeldzame trekvlinder die incidenteel op ons eiland wordt waargenomen. Op 16 oktober werd er 1 exemplaar gemeld in de Greup.

Kolibrievlinder - *Macroglossum stellatarum* (imago) Fotowaardering
2019-04-03 Maasdam © Wilson Westdijk < 1 / 1 > X

Windepijlstaart - *Agrius convolvuli* (imago) Fotowaardering
2019-08-31 Tiengemeten - Gehucht © Jan Meekel / 1 > X

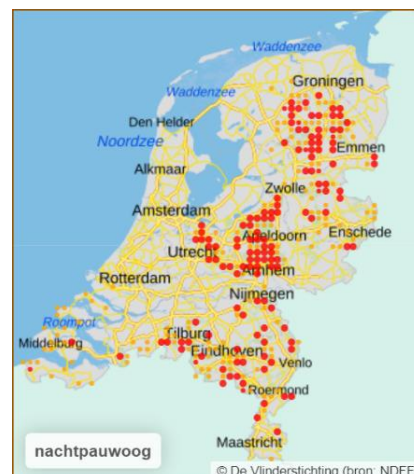
Doodshoofdv�inder - *Acherontia atropos* (imago) Fotowaardering
2019-10-16 Oud-Beijerland - Polder het Westmaas Nieuwland-west
© vereniging Hoekschewaards Landschap

Nachtpauwoog (*Saturnia pavonia*)

De bijzondere vondst van vorig jaar (4 rupsen in de Leenheerengorzenpolder) kreeg dit jaar een vervolg. Op 25 maart fotografeerde Gersom Barendregt een vlinder (vrouw) en in juni werden er weer enkele rupsen gevonden. Nu maar hopen dat de vlinder stand kan houden op deze locatie.

Nachtpauwoog - *Saturnia pavonia* (imago) Fotowaardering: 4 stem(men)
2019-03-25 Goudswaard - Polder Oude Korendijk © Gersom Barendregt < 1 / 1 > X

nachtpauwoog

© De Vlinderstichting (bron: NDFF)

Wilgenwespvler (Synanthedon formicaeformis)

Op 23 mei zag Henk Bunjes 1 exemplaar van de Wilgenwespvler op zijn monitoringroute in de Tiengorzen. Hoewel er 4 soorten wespvlinders voorkomen in de Hoeksche Waard zijn er maar weinig waarnemingen. De vlinders vliegen overdag met zonnig weer en worden gemakkelijk over het hoofd gezien.

Wilgenwespvler - *Synanthedon formicaeformis* (♀ onbekend) Fotowaardering:
2019-05-23 Nieuwendijk (ZH) - Tiengorzen © Henk Bunjes < 1 / 1 > X

Leuke rupsenvondsten

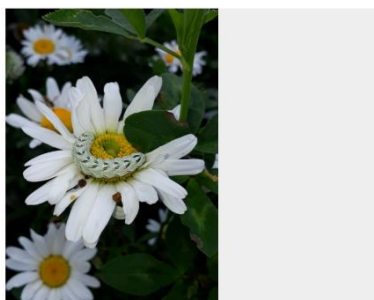
Sommige soorten komen weinig op licht en/of smeer, de vondst van een rups is dan een indicatie voor de aanwezigheid van de vlinder. Van twee zeldzame soorten werden dit jaar rupsen gevonden.

Kamillevlinder (*Cucullia chamomillae*)

Op 9 juni vond Sander Elzerman 5 rupsen bij het inventariseren van ingezaaide akkerranden in de omgeving van 's-Gravendeel.

Groot hoefbladboorder (*Hydraecia petasitis*)

Tijdens de rupsenzoekactie voorafgaand aan de nachtvangst op 10 mei vond Ton Schilperoord 1 rups in de stengel van een Groot-hoefblad.

Kamillevlinder - *Cucullia chamomillae* (rups) Fotowaardering:
2019-06-09 Strijen - Polder Nieuw-Bohaventura - zuidwest © Sander Elzerman < 1 / 1 > X

Groot-hoefbladboorder - *Hydraecia petasitis* (rups) Fotowaardering:
2019-05-10 Oud-Beijerland - de Staart v/h De Bosschen - buitendijk © Ton Schilperoord < 1 / 1 > X

Colofon

Jaarverslag 2019

**Vereniging Hoekschewaards Landschap
Werkgroep Vlinders en Libellen**

Coördinator werkgroep: Marion Zondervan

Tekst:

Marion Zondervan

Omslagfoto's:

Groot dikkopje : Rita van den Bos

Bruine korenbout : Rita van den Bos

Natuurbezoekerscentrum: Klein Profijt

Open: di-vr 10-17 uur, za/zo 12-17 uur

Zalmpad 11

3260 AB Oud-Beijerland

tel.: 0186-621888

e-mail: kantoor@hw1.nl

internet: www.hw1.nl

